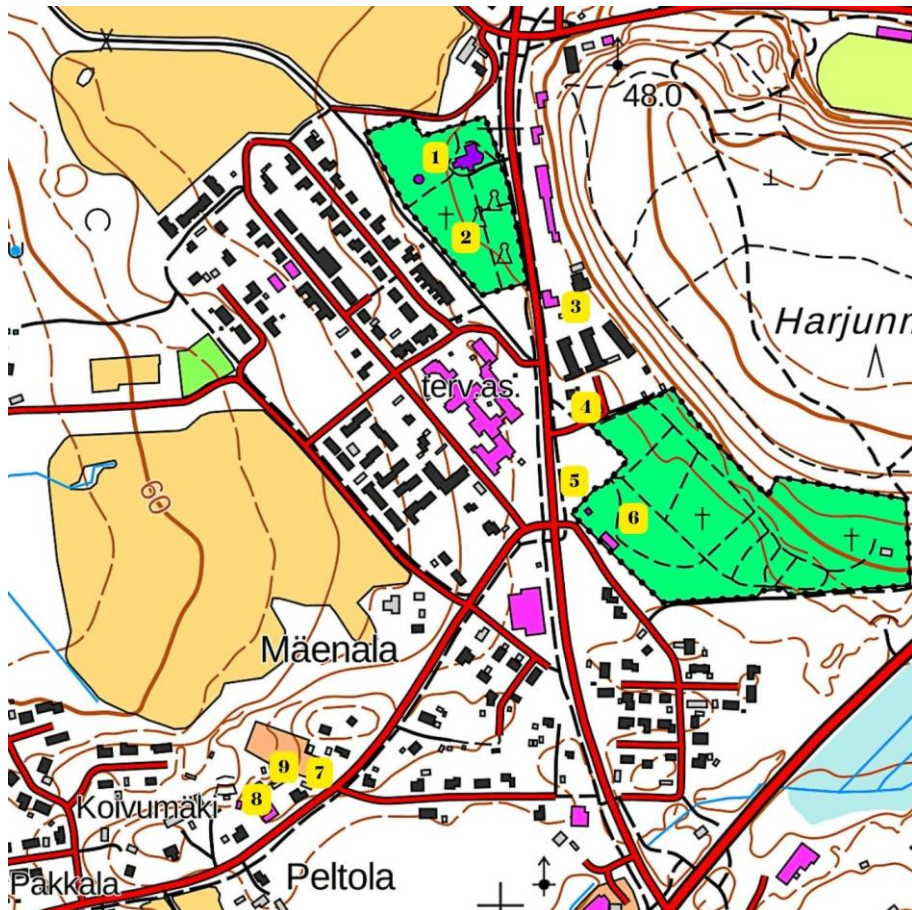

VALKEALAN LYHYT KULTTUURIHISTORIALLINEN REITTI

Tutustu pyöräillen tai kävellen Valkealan kirkonkylän lyhyeen kulttuurireittiin. Voit valita aloituspisteen mistä haluat.

Kaakkoinen Suomi on usein ollut erilaisten eturistiriitojen sotänäyttämönä, mikä näkyy Valkealan muistomerkeissä.

Kirkonkylän kohteet. Kartta: Maanmittauslaitos Karttapaikka

1 VALKEALAN KIRKKO, 1927 JA KELLOTAPULI, 1782

Kirkon alue on perustettu v. 1630 ja alueen ensimmäinen kirkko oli vuodelta 1631. Keväällä 1674 ensimmäinen kirkko purettiin ja samalle paikalle valmistui jo saman vuoden syksyllä ristikirkko.

Vanhin säilynyt kirkollinen rakennus on Juhana Salosen rakentama kellotapuli v. 1782. Kellot eivät sieltä enää kumahda, vaan ne on siirretty nykyisen kirkon torniin. Tapulin alkuperäinen paanukatto on myöhemmin saanut peltikatteen.

Kaksi kirkkoa on sen viereltä palanut, ensimmäinen vuonna 1795 ja toinen 1920. Nykyinen kertaustyyliä edustava keskiaikaista kirkkoa muistuttava Armas Lindgrenin ja Bertel Liljequistin suunnittelema kirkko vihittiin käyttöön Marianpäivänä 25.3.1927.

Kesäisin tämä kirkko toimii tiekirkkona, jolloin jokainen voi arkipäivinä kirkon sisällä tutustua sen rakenteisiin ja Antti Salmenlinnan tekemiin koristemaalauksiin.

Valkealan kirkko ja kellotapuli. Kuva: Juha Ritari

2. HAUTAUSMAAN MUISTOMERKIT

Tapani Lemminkäisen sankarivainajien muistomerkki, 1951

Kirkot ja haudat ovat ajan saatossa vaihtuneet, mutta useat vanhat kiviset muistomerkit tulevat säilymään: Sankarihaudoissa lepää vuosien 1939-1944 sodissa kaatuneiden 256 sotilaan hauta. Kolmisivuiseen muistomerkkiin on kuvattu sotilas, äiti ja lapsi sekä kylväjä.

Sankarihautausmaan muistomerkki
Kuva: Ari Luomajoki

Vapaussodan Valkealan valkoisten muistomerkin pystytti
Valkealan kunta v. 1921. Kuva: Juha Ritari

Valkealan punaisten muistomerkki Vakaumuksensa puolesta kaatuneille pystytettiin 1951.

Kuva: Juha Ritari

Rakkaitten muistolle -muistokiven äärellä voi muistella ihmisiä, joka on haudattu muualle tai joilla ei ole hautaa.

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki on perustettu v. 1954 kotiseutunsa ja Karjalaan jääneiden esivanhempensa haudat menettäneiden muistoksi. Kuva: Juha Ritari

3. VALKEALAN KIRKONKYLÄN NUORISOSEURAN TALO, 1912

Jugend-tyylinen Valkealan Kirkonkylän Nuorisoseuran talo valmistui v. 1912. Talo oli tarkoitettu alun perin harrastus- ja kokoontumispaikaksi. Muussakin käytössä talo on ollut: Kansalaissodan aikana talossa majoituivat ensin punaiset, mutta sodan loppuvaiheessa talo tuli suojeluskunnan käyttöön. Valkealan kirkon palon jälkeen talo toimi kirkkona v. 1921-1927. Sotien aikana sitä tarvittiin lotille ja suojeluskunnalle. Seura päätti korjata talon v. 1995 tulipalon jälkeen, ja se toimii edelleen Nuorisoseuran aktiivisessa käytössä.

Kuva: Juha Ritari

4. PANSSARIESTEMUISTOMERKKI, Hukalan hautausmaan vieressä

Välirauhan aikana 1940 Salpalinjan murtumisen varalle rakennettiin Kymijoki-puolustuslinja. Näitä Harjunmäki - Lappalanjärvi panssariesteiden kiviä on jätetty alkuperäisille paikoilleen 13 kpl hautausmaan aidan viereen pieneen männikköön osoitteeseen Harjupolku 2.

Muistomerkin paljastustilaisuus 4.6.2012. Kuva: Juha Ritari

5. PRO PATRIA MUISTOMERKKI, 2007

Pro Patria muistomerkinä on 435 nimilaattaa, jotka kertovat valkealalaiset talvi- ja jatkosodassa kaatuneet sankarivainajat sekä rajan taakse jääneet sankarivainajat.

Muistomerkin suunnittelija arkkitehti Tarmo R. Pajun mukaan muistomerkin kolme peruspilaria symboloivat arvoja: koti, uskonto ja isänmaa. Yläosa muodostaa tähtitaivaskaton ja reunaa kiertää sankarivainajia kuvaava ornamentti.

Kuva: Juha Ritari

6. HUKALAN HAUTAUSMAA, 1892

Reitillä voi poiketa myös viereisen Hukalan hautausmaan rauhaan. Se on perustettu vuonna 1892 ja laajennettu useaan kertaan.

7. SUOMEN PUOTIMUSEO, VANHATIE 22

Valkealan museoyhdistys ylläpitää Suomen Puotimuseota. Puotimuseossa on usean eri aikakauden tyyppisiä kaupan tuotteita ja kalusteita esillä. Näytteillä on myös vanhan ajan koululuokka ja hienostokodin teekutsut -näyttely.

Puotimuseo. Kuva: Juha Ritari

Kotiseutumuseo. Kuva: Ari Luomajoki

8. KOTISEUTUMUSEO, 1774

Sen vieressä sijaitsee kotiseutumuseo entisessä Käräjätalossa, joka on alunperin ollut 1774 rakennettu kirkkoherran pappila Niinistöstä. Talo on toiminut myös naiskoteollisuuskouluna.

9. SOTIEN 1939-1944 VETERAANIEEN MUISTOKIVI , 1979

Tutustu Kotiseutumuseon idyllisessä ympäristössä muistomerkkeihin sekä kesäteatterin takaa löytyvään Hyyryn kirkkoveeneeseen v. 1901.

Niinistön ja Jokelan kohteet. Maanmittauslaitos Karttapaikka

10. NIINISTÖN KORPIVARUSKUNTA

Jatkosodan loppupuolella v. 1944-1946 alueella toimi n. 50 parakin varuskunta-alue, jota aluksi käytettiin sotajoukkojen varustamiseen. Sotatoimien päätyttyä varuskuntaa käytettiin joukkojen vaiheittaisessa kotiutuksessa ja elokuussa 1945 sinne sijoitettiin aliupseerikoulu sekä tykkikomppania. Sodan loputtua siellä sijaitsevat aliupseerikoulu sekä tykkikomppania. Osa Niinistön asuinalueesta on nykyään samalla paikalla, eikä maastossa ole enää jälkeäkään sotilaskäytöstä.

11. PIISKAUSMÄNNYT JOKELAN VIRRANNIEMESSÄ

Paikalla on annettu oikeuden päätöksellä ruumiillista kuritusta, joka pantiin toimeen nimismiehen ja voutien valvonnassa. Viimeinen tuomio on ollut 16 paria raipaniskuja hevosvarkaudesta v. 1882. Mäntyryhmä on suojeltu.

12. VAPAUSSODAN MUISTOMERKKI

Tällä alueella on myös käyty Vapaussodan viimeinen taistelu v. 1918.

13. SAKSALAISTEN LENTÄJIEN MUISTOMERKKI, 2010

Junkers Ju-87 Stuka -lentäjien muistomerkki.

14. JOKELAN MYLLY, 1845

Saarento-Jokelan kyläyhdistyksen ylläpitämä ja kunnostama. Kriikunalehto ja luontopolku sekä suosittu kuvauskohde.

Reitin on suunnitellut Valkealan epävirallinen paikallishistoriaryhmä:

Timo Pihkala, Juha Ritari, Matti Ruokolainen ja Pekka Sihvo.

Reitti on julkaistu ensimmäisen kerran Kesä-Valkeala kesälehti 2024, s. 22-23. Valkealan Yrittäjät ry.